

אספרה שמך לאחי

♦ כ"ב מר-חשוון תשפ"ה ♦

שם ישראל, והיו אומרים רק; על ידי קריאת ארבע תיבות, ה' אלוקינו ה' אחד, ולכן כתוב וַתִּמָּת שָׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע, שהוא כמו קריאת ארבעה, כי עד יעקב אבינו היו מקבלים מלכות שמים בארבע תיבות אלו בלבד, ואח"כ אמרו בני יעקב לאביהם, שמע ישראל, ה' אלוקינו ה' אחד.

♦ והסר שְׁמֶן מִלְּפָנֵינוּ וּמֵאַחֲרֵינוּ ♦

כשחזר אברהם אבינו מהעקידה¹ שנעשה בהר המוריה חרה אפו של השטן, שראה שלא עלתה בידו תאות לבו לבטל קרבנו של אברהם, מה עשה? הלך ואמר לשרה, אי שרה, לא שמעת מה שנעשה בעולם? אמרה לו לא, אמר לה השטן: בעלך הזקן לקח את הנער יצחק והקריבו לעולה, והנער יצחק בוכה ומיילל שלא יכול להנצל,² ושרה לא האמינה, הלכה לחברון אצל אחימן ששי ותלמי הענקים, ואמרה; אתם גבוהים ורואים רחוק, האם אתם רואים זקן אחד ושני נערים עמו, אמרו לה אנו רואים זקן אחד עוקד בחור אחד וסכין בידו, הבינה שרה שאברהם הצדיק אינו עושה כאלו דברים לבד, ובוודאי נצטווה מהקב"ה להעלותו לעולה, וזה היה שמחה גדולה בשבילה³ אבל כששמעה לבסוף שלא נשחט הצטערה מאוד, באמרה וכי לא נתרצה בני לעולה לפני ה', ומצער זה⁴ התחילה בוכה ומיללת⁵ בכיתה שלש בכיות ושלש יללות ופרחה נשמתה ומתה, וכנגד זה אנו תוקעים בראש השנה שלש תקיעות להזכיר עקידת יצחק.

♦ יודע ה' ימי תמימים ♦

שרה אמנו⁷ מתה פתאום, כי כך היה דרכם למות בלא חולי, עד שבא יעקב אבינו וביקש שאדם יחלה לפני מותו, אבל האמת ששרה אמנו לא הסתלקה לפני זמנה, ולא ניתן רשות לסלקה לפני זמנה, אלא שלעיני בני אדם היה נראה כאילו הסתלקה מחמת צער העקידה, אבל⁸ האמת שמתה מיתת נשיקה, ובמערת המכפלה אינם נקברים רק המתים בנשיקה, וכשאברהם אבינו הגיע אחרי העקידה ומצא שמתה שרה, לא ידע איך היא מתה, אבל כשהסתכל וראה שפניה מאירות, הבין שמתה בנשיקה, שהיתה צדקת תמימה, וכשם שהצדיקים הם תמימים, כך שנותיהם תמימים, ולא נחסר מחייה, וביום שמתה שרה אמנו נולדה רבקה אמנו, כמו שאמרו חז"ל על הפסוק; וַיֵּרַח הַשָּׁמַיִם וּבָא הַשָּׁמַיִשׁ, שאין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו.

♦ ה' א-לקינו ה' אֶחָד ♦

כשמתה שרה⁶ קבלה עליה עול מלכות שמים, וכפי שכל תינוק יודע הרי אנו מקבלים מלכות שמים באמירת הפסוק; שמע ישראל וגו', אבל לפני יעקב אבינו עדיין לא היה להם

♦ וַיְבֵא אֲבֹרָהֶם לְסֵפֶד לְשָׂרָה וְלִבְנֹתָהּ ♦

1. פרקי ר' אליעזר פרק ל"ב
2. ילקוט ראובני בשם הזוהר
3. ביאור ולא עוד אלא על פרקי דר' אליעזר פל"ב
4. פרדר"א שם
5. וצריך הענין ביאור, הלא הצדיקים כל רצונם וחיותם לעשות רצון קונם ומוסרים נפשם ומאודם ויוצאי חלציהם בעבור כבודו ית"ש, ואיך יתכן לומר על שרה אמנו הצדקת אשר היה אברהם אבינו טפל לה בנביאות שכשמעה מעקידת יצחק פרחת נשמתה מחרדה ובהלה כדרך פשוטי בני אדם אשר כל חיותם לגדל זרע ולהרבות הון ובפירוד הבנים או הממון כמעט ימותו, אמנם לא כן שרה אמנו חלילה לה, רק נוכל לומר, כי בשמעה מעשה העקידה שעוקד אברהם את יצחק בנה לעולה לה' והבינה בקדושתה שנעשה על ידי זה יחוד גדול וקדוש, והמקום ההוא היה רחוק ממנה ללכת שמה להתדבק עם אב ובנו בקדושת היחוד, לכן על כל פנים מרחוק מסרה נפשה באהבה ובטהרה להפרד מעולם הזה בעת רצון ושעה קדושה כזאת, והקב"ה הסכים על ידה ויצאה נפשה בקדושה בשעה זאת. וזה נרמז ותמת שרה בקרית ארבע, רומז מקום הקריה שמתה היה על פי ארבע שהם ד' אותיות אדני"י שבהם כוונת מסירת נפשות וקבלת עול מלכות שמים: (עבודת ישראל)
6. ילקוט ראובני בשם הזוהר, ועיין פלפולא חריפתא עמוד שצ"ז
7. שפתי כהן ד"ה שני חיי
8. תפארת יהונתן בפסוק ויקם אברהם מעל פני מתו

מתנה, וגם לא יסכים לקבל זכות לקבר אחד בלבד, ועל ידי זה חשב שיתבטל המכירה, אבל אברהם אמר; המערה אני מקבל במתנה [שעל ידי זה כבר לא יוכל להתחרט] אבל כסף השדה קח ממני ואקבור את כל מתי שמה.

♦ אַרְבַּע מֵאוֹת שְׁקֶל כֶּסֶף בִּינְי וּבִינָה מֶה הוּא ♦

אם כך אמר עפרון; ארבע מאות שקל ביני ובינך מה היא, בין¹² שני אוהבים כמונו, הרי שנינו אוהבים משהו, אני אוהב כסף, ואתה אוהב מצוות, בעדי שאני אוהב כסף אין ארבע מאות שקל כסף כלום, כי אהב כסף לא ישבע כסף ובעדך שאתה אוהב מצוות הרי לא ישווה בעיניך כל הון בעד קיום מצוה, ובכן שלם את הסכום ואת מתך קבור, ואף שהשדה לא היתה שווה כל כך אבל עפרון קצב המחיר ביוקר גדול.

♦ אַרְבַּע מֵאוֹת שְׁקֶל כֶּסֶף עֵבֶר לְפֶחֶר ♦

עפרון חשב שאולי אברהם אבינו מסכים לתת סכום גדול, אבל הכסף מזויף, ובכן הלך עפרון וביקש מאיזה סוחר שהיה עפרון קונה ממנו סחורות, שבמקום שעפרון ישלם לו, יקבל הסוחר את הכסף מאברהם, בתשלום חובו, ואכן כך היה, אך¹³ עפרון שהיה נבל להון הוא זה שהפסיד מכך, כי אם היה מקבל את הכסף מאברהם לעצמו, היו נכסיו מתברכים, כמו שאמרו חז"ל שהנוטל פרוטה מאיוב היה מתברך, אך עפרון לא זכה ולא היה ראוי לברכה.

♦ וְלֹא יָדַע כִּי חָסֵר יְבֹאֵנוּ ♦

אברהם הסכים למחיר המופרז, וקנה ממנו את השדה. וכיון¹⁴ שבני חת השתדלו ועזרו לאברהם אבינו לקנות את השדה אצל עפרון, לכן כתוב בתורה עשרה פעמים בני חת כנגד עשרת הדברות, שכל מי שהוא מברר מקחו של צדיק כאילו מקיים עשרת הדברות. לעומת זה עפרון כתוב בתורה חסר; עפרן בלא וא"ו שהוא בגימטריא ר"ע עי"ן, וכמנין ארבע מאות. כי¹⁵ עפרון הפסיד כאן הרבה כסף שהרי אברהם הקפיד

כשחזר אברהם אבינו מהר המוריה, היה שמח וטוב לב, על שקיבל מפי ה' יתברך ברכות טובות לרוב, לו ולזרעו, אך מיד באה אליו הידיעה המרה אשר אשת נעוריו, שרה אמנו הצדקת מתה, ולא עוד אלא שמתה בסיבת העקידה, ועם כל זה לא הרהר אברהם אבינו אחר הנהגת השי"ת, ולא חשב בלבו; וכי זו היא הברכה שקיבלתי, שעל ידי העקידה תמות אשתי הצדקת? ! אלא קיבל הכל באהבה, וכשבא אברהם לספוד לשרה ולבכות אותה, היה שם לבד, אבל יצחק אבינו לא בא, כי בשעת עקידתו שמע קול המלאכים בוכים, והביט למעלה לקולם, ונפלו דמעות אש בעיניו, לכן אחר העקידה הביאוהו המלאכים לגן עדן כדי לרפאותו וישיבה שם שתי שנים.

♦ תָּנּוּ לִי אַחֲזוֹת קֶבֶר עִמָּכֶם ♦

בשעה שמתה שרה, היה אברהם מחפש מקום לקבור אותה, אבל¹⁰ אברהם לא רצה מקום לשרה לבדה, כי אם לכל הארבע זוגות לכן היה צריך אחוזת קבר, אך חוק היה להם בימים ההם שלא לתת מקום מיוחד לאיש לקבור בו כל מתיו, אלא אם הוא תושב המקום. לכן לא רצה לבקש מעפרון שימכור לו המערה שהרי לא יתרצה נגד החוק, וגם אם יתרצה בכך, לא יוכל, כי הלא גדולי העיר יעכבו בידו, כדי שיקיים את חוקם. ולכן מה עשה? התחכם והלך תחלה אל גדולי הארץ ובקש מהם רשיון אזרחות להחשיבו כתושב, ואחרי זה כבר הם יהיו בעצמם המתווכים, ולא יישאר לעפרון פתחון פה לעכב, וכשהצליח בזה אמר לבני חת,¹¹ תשמעו לי ותבקשו בשבילי אצל עפרון בן צוחר שימכור לי את המערה בחלקת שדהו.

♦ נִבְחַל לְהוֹן אִישׁ רַע עֵין ♦

לכבודו של אברהם, הלכו ומינו את עפרון אותו היום לנשיא עליהם, כדי שאברהם לא יצטרך לקנות מההדיוט. ואמרו לו: מכור את המערה לאברהם, אבל עפרון היה רשע, ואמר להם איני מוכרה לו, אמרו לו אם אתה לא מוכר אנו מעבירין אותך מגדולתך, אמר עפרון: אתננה במתנה, ולא רק המערה אלא גם השדה, אך בתנאי שלא יקבור בו כל מתיו אלא זו בלבד, כי ידע עפרון שאברהם לא יתרצה לקבל

9. פענח רזא פ' תולדות, וכן כאן ומפרש לפ"ז החשבון שאברהם אבינו נפטר בן קע"ה כדי שלא יראה בן בנו עשוי יוצא לתרבות רעה, ובפסוק ויגדלו הנערים פירש"י דכשנעשו בני י"ג פירש עשוי לעבודת כוכבים, ולפי החשבון כשנפטר אברהם היה עשוי בן ט"ו דהרי יצחק נולד למאה, ויצחק בן ששים בלדת אותם הרי ק"ס, ועד קע"ה הרי ט"ו, אלא ששהה יצחק ב' שנים בג"ע ואינו נחשב.

10. אלשיך, ורבנו בחיי
11. שמות רבה ל"א י"ז
12. אמרי חיים ליקוטים
13. בשם האמרי אמת
14. ב"ד פנ"ח
15. נחמת רות עמוד י"א בשם צדיקים

לקחת סכום כל כך גדול על מערה ששויה חמישים שקלים
עד שבא אברהם ונכנס, וקנה את המקום.

◆ קָבַר אַבְרָהָם אֶת שָׂרָה ◆

בשעה²⁰ שנכנס אברהם במערה והביא את שרה לקברה,
קמו אדם וחווה ולא רצו להיות קבורים שמה, אמרו; המעט
לנו שאנו בבושה באותו העולם לפני הקב"ה מחמת אותו
העוון שגרמנו ועתה יהיה נוסף לנו בושה שניה, שנבוש מפני
המעשים טובים שלכם? אמר אברהם הנה אני מוכן להתפלל
לפני הקב"ה עליך שלא תבוש לפנינו לעולם, דהיינו שימחול
לכם העוון לגמרי, ואחרי כן, אחר שקיבל עליו אברהם דבר
הזה להתפלל על אדם, התרצה אדם הראשון וחזר למקומו,
אך חווה לא חזרה ונכנסה, משום שהיא גרמה לאדם לחטוא,
והייתה מפחדת שאדם לא יקבלנה, עד שקרב אברהם
והכניסה אל אדם, וקיבלה אדם בשביל אברהם, ולכן כתוב
קבר אברהם את שרה, לא כתוב 'לשרה' אלא 'את שרה'
לרבות חווה, שאברהם החזירה אל הקבר.

◆ וְאַבְרָהָם זָקֵן בְּאֵי בְיָמָיו ◆

דבר חידוש נעשה בעולם,²¹ עד אברהם לא היה מושג של
זקנה, כלומר השערות לא הלבינו, וכיון שיצחק היה דומה
לאברהם, היו אנשים טועים, מי שרצה לדבר עם אברהם היה
טועה ומדבר עם יצחק, ומי שרצה לדבר עם יצחק, היה טועה
ומדבר עם אברהם, עמד אברהם וביקש רחמים שיהיה זקנה,
וכך אמר בתפילתו לפני ה': רבונו של עולם, אדם ובנו נכנסים
למקום אחד, אין העולם יודעים למי יכבד, ומתוך שאתה
מעטרו בזקנה ושיבה אדם יודע למי יכבד, אמר לו הקב"ה;
דבר טוב בקשת וממך הוא מתחיל, ולכן כתוב ואברהם זקן.

◆ בְּאֵי בְיָמָיו ◆

אברהם אבינו נתקרב אל הקב"ה²² וכל ימיו היתה
תשוקתו לזה שיתקרב לה' ולא נתקרב אברהם ביום אחד,
או בבת אחת, אלא בכל יום ויום הקריבו אותו מעשיו הטובים

לא ליהנות ממה שאחרים נתנו לו, ולכן את המתנות שנתן
לו פרעה חילק לבני הפילגשים, וגם את האלף כסף שקיבל
מאבימלך על זה שהוא לקח את שרה רצה אברהם לתת על
קבורתה, כפי שאמרו בכסף מלא היינו במלא הכסף שקיבל
מאבימלך, אולם עפרן שנבהל להון אמר מיד את המקסימום
שחשב שאפשר לקבל על מערת המכפלה, וזהו ארבע מאות
שקל כסף, ולא ידע כי חסר יבואנו, היינו שהפסיד בבהלתו
זו, שש מאות כסף, והאות ו' שחסרה היא מרמזת על הו'
מאות כסף שהפסיד בבהלתו להון.

◆ מְעַרַת הַמְּכַפְלָה ◆

באותה מערה שאברהם קנה מעפרון היו קבורים אדם
וחווה, ומהיכן ידע זאת אברהם? כאשר אברהם הכניס את
האורחים המלאכים בשלישי למילתו ורץ¹⁶ להביא בן בקר,
ובן הבקר ברח מלפניו ורץ אחריו עד שנכנס למערת המכפלה
ונכנס אברהם אחריו. מערת המכפלה,¹⁷ הוא סמוך לפתח גן
עדן. בשעה שמתה חווה, בא אדם הראשון לקברה שם. ושם
הריח, מריחות גן עדן, באותו הריח שהיה שם. רצה לחצוב
יותר, יצתה בת קול ואמרה ד"ך. באותה שעה עמד, ולא חצב
יותר, ושם נקבר גם אדם הראשון. מי נתעסק בו. הקב"ה
נתעסק בו כשנוצר, ונתעסק בו כשמת, ולא היה מי שיודע
בו, עד שבא אברהם אבינו עליו השלום, ונכנס לשם, ומצא
שם אדם הראשון וחווה ישנים ונרות דולקות עליהן וריח טוב
כריח ניחוח, והריח ריח בשמים של גן עדן, ושמע קול מלאכי
השרת אומרים, אדם הראשון קבור שם, ואברהם יצחק ויעקב
מוכנים יהיו למקום הזה. ויצא. מיד היתה תאוותו על המקום
הזה, ורצה את המערה לאחוזת קבר.

◆ חֶשֶׁךְ עֵנָן וְעֶרְפֶּל ◆

לפני שבא אברהם, רבים היו רוצים להיקבר שם, ומלאכי
השרת היו שומרים המקום, והיו רואים אש דולקת שם,
ולא יכלו לכונס, ואף¹⁸ עפרון בעל המערה רצה לקבור שם
משפחתו ולא יכול כי היה רואה האש בתוכה,¹⁹ וכל שעה
שהיה רוצה להיכנס במערה היה נראה לו חשך ענן וערפל,
ונראה לו כמי ששד רץ אחריו להרגו, ולכן ידע שדבר גדול
יש במערה, לכן נתאמץ למוכרה בדמים יקרים, ולא נתבייש

16. פרדר"א ל"ו

17. זהר חדש רות ע"ט:

18. מדרש תלפיות ערך אברהם, בהג"ה

19. שפתי כהן

20. זהר קכ"ח.

21. בבא מציעא פ"ז. רבה ס"ה ט'.

22. זהר קכ"ט.

ולקח את הכתב ונתנו לאליעזר עבדו כדי שיחפש אשה ליצחק, ואף²⁶ שאברהם אבינו גייר כמה גרים, לא רצה להתחתן בהם, אלא במשפחתו שהיו צנועים וגומלי חסדים, כמו שאמרה רבקה וגם לגמליך אשקה. אליעזר לקח עשרה גמלים, והיו ניכרים שהם גמלי אדוניו, שהיו זמומים שלא יאכלו מן הגזל,²⁷ ואף שאין הקב"ה מביא תקלה ע"י בהמתן של צדיקים, ובכן גם אם לא היו זמומים לא היו גמליו אוכלים משדות אחרים, אך אין סומכים על הנס, ולכן זמם לגמליו את הפה, שלא יאכלו משדות אחרים, והחזיק אליעזר ברשותו את השטר מתנה,²⁸ והיה צריך ללכת מקרית ארבע עד חרן שהוא מהלך שבעה עשר יום, וה' שלח מלאך לפניו וקפצה לו הארץ, ובשלוש שעות הגיע לחרן.

♦ וְהָיָה הַנֶּעֶר אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים ♦

ויתפלל אליעזר לה' שימציא לו את בת זוגו של יצחק, ואמנם²⁹ בטוח היה אליעזר באדונו אברהם שתפילתו מקובלת, והרי אברהם כבר התפלל ואמר; הוא ישלח מלאכו וגו', בכל זאת הוסיף אליעזר להתפלל שיהיה הוא אליעזר ראוי ליעשות הדבר על ידו, כי לפעמים יתכן שתהיה מניעה לקיים דברי התפלה מצד השליח המעורב בדבר והוא האמצעי, לזה התפלל לאלקי אדונו שיקרה לפניו, ועשה סימן, שהנערה שיבקש ממנה לשתות, ותענה ותאמר שתיתן גם לגמליו, היא האשה המזומנת ליצחק. ואף³⁰ שאליעזר לא עשה כהוגן, כי יכול להיות שתהיה אשה חיגרת ולא יכיר בה כי יהיה לה רגל עשוי מעץ, או שתהיה עיוורת, עם עיניים יפות ולא יכיר בה, בכל זאת מן השמים עזרו לו.

♦ הַיּוֹם יִפְנֶה. הַשָּׁמַשׁ יָבֵא וַיִּפְנֶה. ♦

הנה³¹ אליעזר התפלל לעת ערב שה' יתברך יזמין לו את השידוך "היום", ככתוב; הַקְּרָה נָא לִפְנֵי הַיּוֹם, וכיון שרצה הקב"ה למלא את משאלתו, לכן אנו רואים בהמשך שהיה הרבה מהירויות, כדי להספיק את גמרו השידוך לפני שיחשיך.

ממדרגה למדרגה עד שנתעלה במדרגתו, ואברהם אבינו וכן שאר האבות,²³ היו כל היום וכל הלילה דבוקים בה', ולא היה לבם פונה לדבר אחר, רק בחפצי שמים, במשך ט"ו שעות מהיום היו לומדים תורה, ותשע שעות היו מכוונים לבם למקום לחשוב ביראתו ורוממותו ואהבתו, והיו דבוקים בה' כל העשרים וארבעה שעות של המעת לעת בין בהקיץ בין בחלום, ולכן אהב הקב"ה את האבות

♦ קְטְרוֹג הַשָּׁטָן ♦

השטן עלה²⁴ לפני ב"ד העליון והתחיל לצעוק ולבכות. אמר: כבר אני רואה שהקב"ה רוצה להעביר אותי מנחלתי, כי לפני שנתבשר אברהם שילוד לו יצחק, הייתה דירתי בבית אברהם, ואחר שמל עצמו, ביום השלישי למילתו הלכתי לבקרו וישבתי בפתח אהלו, ובאו שלוש מלאכים לבשרו על יצחק, וגרשו אותי מבית אברהם. ואחרי זה בעקידה חשבתי שאהנה מקרבנו של יצחק, ולבסוף נחלף קרבנו ודמו, לדם של איל א' גדול, ומדת החסד נתגבר על מדת הדין, הרי שמעט מעט אבדתי את כל נחלתי, וא"כ למה נבראתי? השיבו לו הבית דין; אם כן מה אתה רוצה? אמר השטן: שתעשו עמי זה החסד, שהחיתון של יצחק שכבר ניצל מיד אביו שלא שפך דמו, שאתן ליצחק אחד מבני, כדי שיהיה לי איזה דבקות עם יצחק! אמרו לו; יהי כן. ותיכף "וַיֵּצֵא הֶמֶן (השטן) שְׂמֹחַ וְטוֹב לֵב", אמר השטן בלבו; שרה מתה, יצחק כבר נתגדל בן ל"ז שנה, ובוודאי לא יתאחר אברהם הרבה מלתת לו אשה, ובכל יום היה הולך לשמוע מה היו מדברים בבית אברהם על ענין החיתון של יצחק, עד ששמע שקרא לאליעזר והפקידו על החיתון של יצחק, שילך ליקח אשה לבנו ממשפחתו ומוולדתו, אז שמח בלבו ואמר אלך עם אליעזר שהוא משלי, ואעשה שישא אשה את בת בתואל, ורצה בזה שיהיו בנים רשעים. אבל הקב"ה גזר כך, שיצא מיצחק הבן הרשע עשו, לטובה, כדי שיהא שולט מדת החסד על צד הרע.

♦ וְכָל טוֹב אֲדֹנָיו בְּיָדוֹ ♦

אברהם אבינו²⁵ כתב ליצחק בנו ירושה את כל אשר לו,

23. ספר חסידים קס"ה ובהגהות החיד"א ע"ש שחזר בו ממש"כ במדבר קדמות.
24. גלי רזיא ל"ב:
25. פרדר"א פט"ז, ילקו"ש רמז ק"ט בשם מדרש
26. ספר חסידים תתרט"ו
27. רא"ם
28. פרדר"א שם
29. אור החיים
30. תענית ד. ובתוס' שם.
31. הגר"ז מבריסק

♦ רבקה אמנו ♦

רבקה בת בתואל הייתה בת מלכים.³² בתואל אביה היה מלך בארם נהרים³³ ובת ג' שנים ושלושה ימים היתה, ולא הייתה רגילה לצאת לשאוב מים, ובאותו יום יצאה, והמים עלו לקראתה, ונתנה לאליעזר ולגמלים לשתות וקראה לו ללון בביתם, ואליעזר רואה ומתפעל איך שתפילתו התקבלה, ורבקה היא באמת בעלת חסד כפי שקיווה, אך עדיין המתין כי אולי אחר כך תבקש על זה כסף, או דבר אחר,³⁴ אך כאשר כילו הגמלים לשתות והיא לא בקשה דבר אז נתן לה את התכשיטים נזם זהב ושני צמידים.

וכיון³⁵ שכל העסק הזה נמשך הרבה זמן, ואיחרה לבא לביתה, דאגו לה בני משפחתה, ואמרו "מי יודע מה קרה לה", מיד רץ "לבן" אחיה, בכל כוחו אל המעיין, והלך בדרך קצרה, דרך גנות ופרדסים, מפסג ועולה, מפסג ויורד, ורץ עד המעיין שעמד שם "האיש" אליעזר, וכשראה שרבקה איננה שם, חזר לו לביתו בדרך הישרה, דרך שרגילים ללכת, וכך הלך אחריה לבית אמה, ורבקה לא נפגשה עמו כשחזרה, לפי שהיא כבר רצה חזרה לביתה ככתוב וַתֵּרֶץ הַנַּעֲמָן וַתֵּגֵד לְבֵית אִמָּהּ פְּדֻבְרִים הָאֵלֶּה, והיא חזרה בדרך הרגילה, ועד שלבן חזר בדרך הזאת, כבר היתה רבקה בבית, וכשהגיע לבן לביתו, וַיְהִי פְּרֹאֵת אֶת הַנָּזֶם וְאֶת הַצְּמִדִּים עַל יְדֵי אָחִיתוֹ וְכִשְׁמָעוּ אֶת דְּבַרֵי רַבְקָה אָחִיתוֹ לְאָמֹר פֹּה דְבַר אֱלֵי הָאִישׁ, אז לבש עצמו בגדים נאים, ותיקן עצמו לקבל בסבר פנים יפות את האורח, ואליעזר ידע והבין טוב שעוד מעט "לבן" יחזור ויבא, ויקבל את פניו... כשישמע את דברי רבקה, ולכן המתין לו על הגמלים על העין. אך³⁶ לבן הרשע הזה עלה בדעתו להרוג את אליעזר ולקחת כל משא הגמלים, ואליעזר הכיר בו שכוונתו רעה, מה עשה, הזכיר שם ה', והעלה הגמלים באויר למעלה על גבי המעיין, והוא עומד על הגמלים, ואז החליט לבן שבדרך זו לא יוכל לו, אך כשיכניסו לביתו ירעיל אותו באמצע האוכל, ולכן כעת הוצרך לבן לפייסו, ואמר: בוא ברוך ה', ומן השמים³⁷ נשלח מלאך להכניס בפיו המילים האלו, לבשר לאליעזר שהוא נקרא ברוך, ואף שאליעזר היה מבני כנען הארור, בכל זאת על ידי ששימש את אברהם והיה נאמן בשליחותו, זכה לצאת מכלל ארור, ולהיות ברוך ה'.

♦ וַיִּוָּשֶׁם לְפָנָיו לְאֹכֵל ♦

אליעזר קיבל את ההזמנה ובא לביתם, בית מסוכן מאוד, כדי לצאת משם חי צריך שמירה מיוחדת, כאשר בתואל ראה את עושרו של אליעזר רצה גם כן להרוג, ולהכניסו לארון מתים, אבל כיון שראה שהוא בעל כוח, הוא ראה שאליעזר לקח שני גמלים בשתי ידיו והעבירן את הנחל, כבר פחד להתחיל איתו בכח, וחשב כמו לבן בנו שהכי טוב יהיה להרעילו, הניח לפניו קערה עם אוכל וסם המוות בתוכה, וכיבדו את אליעזר לאכול, אך המלאך שליווה את אליעזר היפך את הקערה והניח את המאכל עם הסם לפני בתואל,³⁸ וכיון שראה אליעזר שהמאכל עם הסם אצל בתואל, חשב בלבו הנה עכשיו מה יקרה, הרי בתואל יאכל וימות, ואיך אוכל לדבר אחר כך על נשואי בתו, הרי יגידו לי; עכשיו לא זמן שמחה, צריך לערוך לווייה ולהתאבל, אבי הכלה מת וכולם בוכים, ואי אפשר לערוך חתונה במצב כזה.

♦ וַיֹּאמֶר לֹא אֹכֵל עַד אִם דְּבַרְתִּי דְּבָרִי ♦

ובכן הקדים אליעזר ואמר: לא אוכל עד אם דברתי דברי, דעו לכם רבותי, קודם כל שאני עבד אברהם³⁹ ואני נוהג כמו שנוהגים בביתו של אברהם, ואינני יכול תיכף ומיד לאכול, כי אני מוכרח קודם ליטול ידים, ולהגיד ברכה; על נטילת ידים, ואחר כך ברכת המוציא, ולכן קודם אדבר מה שיש לי להציע לכם, וכשהציע להם אליעזר את השידוך, הסכימו לבן ובתואל לשידוך, וַיֹּאמְרוּ מֶה יֵצֵא הַדְּבָר, ועל אף שלבן הסכים ודיבר מאוד יפה, ממש כירא שמים, הזכיר את שם ה', בכל זאת כיון שהתנהג בחוצפה שהרי ישב ביחד עם אביו וקפץ להשיב לפניו בלא דרך ארץ לכן נקרא "רשע", [וזה ממש מזעזע, שהרי בתואל לא היה כזה צדיק... וגם לבן היו לו מספיק עבירות, ובכל זאת תפסו אותו חז"ל בעבירה הזאת, שפגם בכבוד אביו,⁴⁰ ועל זה קראוהו חז"ל בשם "רשע"].

♦ וַיִּוָּצֵא הָעֶבֶד כְּלֵי כֶּסֶף וְכֵלֵי זָהָב וּבְגָדִים ♦

כששמע אליעזר את תשובתם, השתחוה והודה לה' על

32. ילקוט שמעוני בראשית - פרק כד - רמז קט

33. סוף מסכת סופרים

34. ספורנו

35. תוס' השלם, ובפענח רזא

36. פענח רזא, ועוד

37. זהר ח"ג קנח:

38. אלשיך

39. בעל הטורים

40. מסופר על רבי אשר מסטאלי זי"ע שנכנס פעם ומצא איך המלמד לומד עם בנו הבית אהרן בילדותו, כשלמד הפסוק ויען לבן ובתואל, וקרא בניחותא דרך לימוד את פירוש רש"י; רשע היה וקפץ לדבר לפני אביו, לא עצר ברוחו, ופנה ואמר לו בהתרגשות עצומה; אזוי וועסטו לערנען מיס מיין קינד חומש? האם בלימוד כזה תכניס יראת שמים להילד? את הרש"י הזה לומדים לומדים בלשון גערה וזעקה המהדהדת מקצה העולם ועד סופו, כך שתחדור בלבבות הילדים: רשע היה! ואין התנהגות כזו מקובלת בשום אופן שבעולם! כך מחזירים יראת שמים בלבבות רכים.

בתפילה כמלאך אלקים נורא, והנה הוא מתקרב לקראתה, ומרוב פחד ואימה נבעתה ונפלה מהגמל, ושאלה את אליעזר, מי האיש הלזה ההולך בשדה לקראתנו, וכששמעה שהוא החתן שלה, לקחה הצעיף והתכסתה מרוב פחד ובושה, ומאז נכנס ונקבע בלבה פחד מיצחק לכל החיים, ולא העיזה להביע את דעתה כשהיה לה דעה שונה כלפי עשיו וכדומה, ולכן אף שהיו יצחק ורבקה חלוקים בדיעותיהם, לא מצאה רבקה פתחון פה, להעמיד את יצחק על דעתה בדברים נכוחים כי היא יודעת האמת, כי עשו רק ציד בפיו, וכן בשעת הברכות, וכל זאת היתה סיבה מהקב"ה שיגיעו הברכות ליעקב דוקא באופן כזה וכאשר יבואר בפרשה הבאה, והכל בהשגחה פרטית מראש, שתגיע רבקה ליצחק בדיוק בשעה שתבהל ממנו, ועל ידי זה יצא אחרית דבר כפי רצונו יתברך.

♦ וַיְבֹאֶה יִצְחָק הָאֵהָלָה שְׂרָה אִמּוֹ ♦

כל הימים שהיתה שרה אמנו קיימת, היה ענן קשור על האהל, וכיון שמתה פסק אותו ענן וכיון שבאת רבקה חזר אותו ענן. כל זמן שהיתה שרה קיימת היתה ברכה משולחת בעיסה, וכיון שמתה שרה פסקה אותה ברכה, וכיון שבאת רבקה חזרה אותה ברכה. כל זמן שהיתה שרה קיימת היו דלתותיה פתוחות לרוחה, וכיון שמתה שרה פסקה אותה רווחה, וכיון שבאת רבקה חזרה אותה רווחה. כל זמן שהיתה שרה קיימת היה נר דלוק מלילי שבת ללילי שבת, כיון שמתה שרה פסק, וכיון שבאת רבקה חזר אותו הנר. וכיון שראה יצחק שהיתה עושה כמעשה אמו עושה חלתה בטהרה וקוצה חלתה בטהרה, מיד ויביאה יצחק האהלה שרה אמו.

♦ וַיִּסְּף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה ♦

תחילה⁴¹ השיא אברהם אשה ליצחק בנו, ואח"כ נשא הוא ג"כ אשה, כי כשהאב כבר קיים פריה ורביה, הבן קודם.

שהצליח דרכו, וכעת הוציא כלי כסף, וכלי זהב ובגדים ונתן לרבקה. אמנם⁴¹ איך ידע אליעזר מראש את מידות בגדיה, של מי שטרם הכירה כלל, עד שיכול היה להתאים עבורה בגדים? אלא, יתכן שבעיקר רצה להביא דוגמא של בגדי נשים, כדי שהנערה תראה ותבין, איך מתלבשים בביתו של אברהם אבינו, שתדע שמדובר במלבושים צנועים ושונים מהמקובל אצלם.

אחר כך אכלו וכמובן בתואל מת, השכים אליעזר בבוקר וראה את המלאך עומד וממתין לו בחוץ, אמר להם אליעזר אל תעכבו אותי וה' הצליח דרכי, הרי המלאך ממתין לי. ובני המשפחה עם לבן נפרדו מאחותם רבקה הקטנה, וַיְבָרְכוּ אֶת רַבְּקָה וַיֹּאמְרוּ לָהּ, אַחֲתָנוּ אַתְּ הִי לְאֵלֵי רַבְּקָה, אבל ברכתם לא הועילה אלא להיפך⁴² כי בשביל כך לא היה לרבקה ילדים עד שהתפלל יצחק עליה, כדי שלא יהיו אומות העולם אומרים תפלתינו הועילה ועשתה פירות, אלא המתין הקב"ה עד שהתפללו יצחק ורבקה בעצמם, ככתוב; וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לָהּ לְנֶכֶד אִשְׁתּוֹ.

♦ וַיִּקַּח הָעֶבֶד אֶת רַבְּקָה וַיִּלְךְ ♦

אליעזר לקח את רבקה ואת כל המלווים והרכיבם על הגמלים, וגם בדרך חזרה קפץ להם הדרך, הם יצאו מחרן בחצי היום ובתוך שלש שעות הגיעו לחברון, לעת תפילת המנחה, והנה רבקה עדיין לא הכירה את יצחק, ואם⁴³ היה אליעזר בא עמה תחילה לבית אברהם היה אברהם מקבלה תחילה, ומדבר על לבה, עד שהיתה נרגעת בדעתה ולא היתה נבעתת מפחד יצחק והיתה מתנהגת עמו כמו כל אשה עם בעלה אבל הקב"ה סיבב בדרך אחרת, ולכן כשהגיעה רבקה ראתה דבר תמוה, היא ראתה את יצחק יוצא, ומהיכן יצא הוא יצא מגן עדן, שעד עכשיו היה שם כדי להתרפא מהעקידה שירדו דמעות אש של המלאכים לתוך עיניו, וכעת יצא משם, ויצחק הלך להר המוריה במקום בו נעקד, וכיון שאסור להתפלל בבקעה במקום פתוח, נעמד לו בצד תחת אילן להתפלל, שה' יזמין לו את זיווגו, והיו ידיו שטוחות לשמים, ואז תיקן תפילת מנחה, והנה כשגמר את תפילתו, נושא יצחק עיניו וראה גמלים באים, והתקרב לקראתם, ורבקה ראתה את יצחק איך שהוא מתפלל וידיו שטוחות

41. מהרי"ד מבעלזא

42. ילקוט שמעוני שם

43. העמק דבר

44. ספר חסידים תתשי"ו

עיצוב ועימוד: בהירות
b65271000@gmail.com

ניתן להשיג בטל': 053-314-1925
ובמייל: wa052052@gmail.com